

study concluded that dance movement therapy can be recommended in schools: schools and boarding schools for children with visual impairments, children with retarded development and regular public schools.

Key words: Dance Movement Therapy, personal development, teenagers with visual impairment, myopia, research, subjectivity, interpersonal interaction, bodily-kinesthetic approach.

Отримано: 15.07.2014 р.

УДК 159.9

Н.В. Тарасенко

taracenko_nata@mail.ru

Копінг як психологічний ресурс ДЕВІКТИМІЗАЦІЇ МОЛОДІ

Tarasenko N.V. Coping as a psychological source of youth de-victimization / N.V. Tarasenko // Problems of Modern Psychology: Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostiuik Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / edited by S.D.Maksymenko, L.A.Onufriieva. – Issue 25. – Kamianets-Podilsky: Aksioma, 2014. – P. 483-493.

Н.В. Тарасенко. Копінг як психологічний ресурс девіктимізації молоді. У статті обґрунтовано необхідність дослідження проблеми віктимізації населення, зокрема студентської молоді, на сучасному етапі життя нашого суспільства. В якості одного із способів профілактики віктимної поведінки представників студентської молоді запропоновано навчання адаптивним копінг-стратегіям.

Представлено результати теоретичного аналізу проблеми долаючої поведінки. Розглянуто різні підходи до вивчення умов і факторів становлення віктимної поведінки в юнацькому віці. Проаналізовано стан вивченості проблеми віктимізації молоді у вітчизняних та зарубіжних психологічних, кримінологічних, соціологічних та інших дослідженнях суміжних спеціальностей. Запропоновано рекомендації щодо напрямків та заходів профілактики віктимної поведінки та попередження віктимізації представників досліджуваної вікової та соціальної групи. У психопрофілактичній роботі зроблено акцент на формуванні у студентів адаптивних копінг-стратегій, використання яких дозволить істотно знизити ризик віктимізації представників даної категорії населення.

На підставі проведеного експериментального дослідження зроблено висновки про те, що навчання студентів адаптивним варіантам копінг-поведінки дозволяє істотно знизити ризик їх віктимізації за рахунок нивелювання стану психологічного дискомфорту, соціальної фрустрації, викликаних різними стресовими факторами; активізувати потребу молоді в самоактуалізації, підвищити їх здатність до соціальної адаптації. Це, в свою чергу, матиме позитивний вплив на процес їх подальшої соціалізації, оптимізує формування зрілої, соціально-адаптивної, конкурентоспроможної особистості, що володіє такими особистісними якостями, як відповідальність, активність, ініціативність, незалежність, здатність до емпатії та іншими.

Визначено перспективи подальших наукових пошуків у дослідженні проблем попередження віктимізації поведінки студентської молоді, а також пошуку варіантів адаптивних копінг-стратегій.

Ключові слова: віктимність, жертва, віктимна поведінка, віктимізація, фактори віктимізації молоді, копінг, копінг-стратегії, долаюча поведінка.

Н.В. Тарасенко. Копинг как психологический ресурс девикумизации молодёжи. В статті обоснована необхідність дослідження проблеми віктимізації населення, в частині студентської молоді, на сучасному етапі життя нашого суспільства. В якості одного з способів профілактики віктимного поведінки представителів студентської молоді пропонується навчання адаптивним копінг-стратегіям.

Представлені результати теоретичного аналізу проблеми соціальної поведінки. Розглянуті різні підходи до вивчення умов і факторів становлення віктимного поведінки в юнацькому віці. Проаналізовано стан знання проблеми віктимізації молоді в вітчизняних і зарубіжних психологічних, кримінологічних, соціологічних і інших дослідженнях суміжних спеціальностей. Представлені рекомендації щодо напрямків і заходів профілактики віктимного поведінки і запобігання віктимізації представителів досліджуваної вікової і соціальної групи. В психопрофілактичній роботі зроблено акцент на формуванні у студентів адаптивних копінг-стратегій, використання яких дозволить суттєво знизити ризик віктимізації представителів даної категорії населення.

На основі проведеного експериментального дослідження зроблено висновки про те, що навчання студентів адаптивним варіантам соціальної поведінки дозволяє суттєво знизити ризик їх віктимізації за рахунок нивелювання стану психологічного дискомфорту, соціальної фрустрації, викликаних різними стресовими факторами; активізувати потребу молоді в самоактуалізації, підвищити їх здатність до соціальної адаптації. Це, в свою чергу, матиме позитивний вплив на процес їх подальшої соціалізації, оптимізує формування зрілої, соціально-адаптивної,

конкурентоспособной личности, обладающей такими личностными качествами, как ответственность, активность, инициативность, независимость, способность к эмпатии и др.

Обозначены перспективы дальнейших научных поисков в исследовании проблем предупреждения виктимизации поведения студенческой молодежи, а также поиска вариантов адаптивных копинг-стратегий.

Ключевые слова: виктимность, виктимное поведение, виктимизация, девиктимизация, студенческая молодежь, факторы виктимизации молодежи, профилактика виктимного поведения, копинг, копинг-стратегии, совладающее поведение.

Актуальність дослідження проблеми. У нашому суспільстві сьогодні відбуваються різноманітні процеси, що ускладнюють життя людини. Ситуація соціальної невизначеності, нестабільність, зміна суспільних норм і цінностей, що склалася у всьому світі, призвела до збільшення криміналізації та віктимізації населення, в тому числі і студентської молоді. Успішність професійної діяльності молодої людини багато в чому залежить не тільки від теоретичної та практичної баз знань, придбаних у процесі навчання у вищому навчальному закладі, а й від її здатності тривалий час перебувати в напружених умовах, практично беззупинно адаптуватися до нових умов праці та життя, постійно навчатися і вдосконалюватися, при цьому вміти вирішувати поставлені професійні завдання. Тому на етапі навчання важливе значення має формування у студентів психологічної готовності до стресових факторів, виховання у них достатнього особистісного ресурсу, необхідного для подолання стресових ситуацій та оптимальних стилів долаючої поведінки – копіngu. Це, на нашу думку, сприятиме не лише більшій стресостійкості, адаптивності та конкурентоспроможності такого фахівця на ринку праці, але й допоможе знизити його потенційну віктимність. Тому дослідження причин та шляхів попередження віктимізації сучасних молодих людей стають все більш актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що в науковій літературі існує кілька напрямів дослідження феномена подолання. Вивченням копінг-механізмів у дитячому віці займалися Т.Ю. Більгільдєєва, О.Г. Власова, Р.М. Грановська, І.П. Стрельцова, О.Н. Юрасова та ін. З точки зору стресу та саморегуляції поведінки даний феномен розглядали В.О. Бодров, В.І. Євдокимов, І.Е. Єсауленко та ін. Типи копінг-стратегій у складних життєвих ситуаціях і види особистісних копінг-ресурсів представлено в роботах Р.М. Грановської, Л.І. Дементія, Є.В. Куфтяк, С.К. Нартової-Бочавер, І.М. Нікольської і ін. Ана-

ліз співвідношення копінгу та психологічних захистів можна знайти в роботах О.Б. Варшаловської, Б.Д. Карвасарського, А.В. Лібіна та ін. Особистість в екстремальних умовах, оцінка її готовності до діяльності в таких умовах представлена в роботах Л.І Анциферової, Н.Д Даровської, Р.С. Єгорова, А.Г. Маклакова, С.Т. Посохова, В.Ю. Рибникова, А.В. Шленкова та ін. Особливості копінг-стратегій розглянуті в роботах І.І. Ветрової, Н.В. Дмитрієва, О.В. Сігаєва, О.А. Приходченко, О.Л. Журавльова, К.І. Корнєва, Г.С. Коритова, Ю.Н. Мураткіної, Р.Р. Набіулліної, І.В. Рябченко та ін. Питанням діагностики долаючої поведінки (копінг-поведінки) присвячені роботи С.С. Гончарова, О.М. Гришина, О.В. Кружкової, Л.І. Вассермана, М.Ю. Новожилової, Н.П. Фетіскіна та ін.

Не менше уваги приділялося і питанням віктимологічної тематики: М. Баріль, Є. Бафія, К. Міядзава, В.І. Полубинський, К. Уїлсон, В.В. Центров, Г.І. Чечель, Г. Шнайдер та ін. Поширилися дослідження з віктимології терору (В.В. Вітюк, Д.В. Олшанський та ін.) та девіантології (Ю.А. Клейберг, І.Г. Малкина-Пих та ін.). Віктимологічною проблематикою у галузі педагогіки займалися З.І. Белоусова, Е.І Жваво, А.В. Мудрик і ін.; вікової, соціальної і практичної психології – О.О. Андронникова, В.С. Мухина, І.А. Фурманов, кризової психології і психології екстремальних ситуацій – Н.Г. Осухова, Л.А. Пергаменщик і ін. Зросла кількість робіт, присвячених дослідженню соціально-педагогічних аспектів віктимізації у сфері «студент – освітнє середовище» (О.Б. Романенчук, Е.А. Леванова та ін.), гендерним аспектам (О.Д. Данілова, Н.К. Асанова та ін.), сім'ї, міжособистісним відносинам (Ц.П. Короленко та Н.В. Дмитрієва, TW Wind, L. Silvern та ін.), ранній соціалізації (С.В. Ільїна, І.О. Невський та ін.), соціальним факторам віктимізації населення (О.Б. Бовть, К.В. Вішневецький, І.М. Гурвич, О.М. Джужа, В.І. Задорожний, Е.М. Моїсєєв та ін.) та іншим аспектам.

На думку різних авторів, віктимна поведінка розглядається як порушення соціально-психологічної адаптації, дефіцитарна деформація або девіація розвитку особистості, порушення інтерактивної комунікації, відхилення від норм безпеки тощо [5;6]. Виділяються й різні індивідуально-психологічні компоненти особистості, що призводять до її віктимної деформації. Серед них А.В. Мудрик виділяє ступінь стійкості й міру гнучкості реагування віктимної особи, розвиненість рефлексії та саморегуляції, ціннісні орієнтації, ступінь інтернальності – екстернальності [5].

В.Л. Васильєв у цьому контексті виділяє спрямованість особистості, життєвий досвід і ціннісні орієнтації, особливості розвитку психічних процесів та психічних властивостей особистості, риси характеру (воля до боротьби, до опору, гордість, сором'язливість), біопсихологічні та індивідуально-типологічні характеристики.

В.А. Туляков, розглядаючи психологічні особливості жертви крізь призму психічних та соціально-психологічних девіацій, виділяє такі важливі якості, як установка на безпорадність, небажання змінювати власне становище без втручання ззовні, низьку самооцінку, заляканість, підвищену готовність до навчання віктимної поведінки, засвоєння віктимних стереотипів з боку суспільства [3;6].

Узагальнюючи всі наявні дані, можна виділити низку факторів, що детермінують віктимну поведінку. Умовно їх можна поділити на три групи:

1. Психофізіологічні – особливості юнацького віку (фізичні зміни, емоційна збудливість, нестійкість настрою), гіперактивність, психічна або фізична патологія.

2. Індивідуально-психологічні – емоційно-установча готовність особи, що виявляється або в агресивному реагуванні, або у вигляді конформної поведінки, схильності до самобичування, тривожність, фрустрація; неадекватна самооцінка; наявність сформованих і закріплених у вигляді ригідних патернів – моделей віктимної поведінки; індивідуально набутий досвід, пережиті травматичні події у житті, наявність зразків віктимної поведінки.

3. Соціально-психологічні – соціокультурні особливості віктимізації (віктимізація суспільства, вплив засобів масової інформації); сімейний фактор (наявність агресивної або ігноруючої моделі виховання, психопатологія одного з членів сім'ї, порушення емоційного клімату в сім'ї, наявність моделей жертвовної поведінки батьків, фізичне насильство, алкоголізація, подружні конфлікти); соціально-педагогічний фактор (відсутність індивідуального підходу до студентів, віктимна деформація педагога, образливе ставлення з боку педагога та однокурсників, психологічне та фізичне насильство та ін.) [1;2].

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що проблема становлення віктимної поведінки хвилює не одне покоління вітчизняних та зарубіжних вчених-дослідників. Водночас, питання профілактики віктимної поведінки студентів, на сьогоднішній день залишаються без належної уваги. Недостатньо висвітлені пи-

тання впливу на схильність студентів до віктимної поведінки навичок самоконтролю та саморегуляції, особливостей розвитку механізмів психологічних захистів та стратегій подолання (копінг-стратегій).

Для часткового вирішення означених проблем нами було проведено відповідне дослідження.

Результати експериментального дослідження та їх обговорення.

Метою здійсненого нами емпіричного дослідження було вивчення взаємозв'язку рівня оволодіння навичками адаптивних і неадаптивних форм когнітивного, емоційного і поведінкового копінга та їх взаємозв'язку зі схильністю студентів до різних видів віктимної поведінки.

Дослідження проводилося на базі Севастопольського національного технічного університету. В ньому взяли участь 318 студентів третього курсу технічних спеціальностей у віці від 19 до 20 років. Дослідження проводилося у два етапи.

На першому етапі дослідженням були охоплені всі 318 студентів. Основним завданням цього етапу було виявлення контингенту досліджуваних, у котрих спостерігаються тенденції до того чи іншого типу віктимної поведінки. З цією метою використовувалася методика дослідження схильності до віктимної поведінки О.О. Андронікової. Згідно з отриманими результатами у 200 студентів (62,9 %) спостерігаються високі показники схильності до різних видів віктимної поведінки, у 118 студентів (37,1 %) ці показники в межах норми. З 200 студентів, схильних до різних видів віктимної поведінки, високі показники схильності до одного з видів віктимної поведінки виявлено у 54 студентів (27 %); 54 опитуваних (27 %) виявилися схильними до двох видів віктимної поведінки; у 90 респондентів (45 %) ці показники перевищують нормативні за трьома видами віктимної поведінки; 2 студенти виявилися схильними до чотирьох видів віктимної поведінки.

В другому етапі дослідження брали участь дві групи студентів по 100 осіб в кожній.

Перша група – це студенти, схильні до двох чи більше видів віктимної поведінки, як найбільш яскраві представники віктимізованої частини нашої вибірки.

Друга група – це студентська молодь, яка за методикою О.О. Андронікової виявилась не схильною до віктимної поведінки; особи даної групи були обрані нами у довільному порядку.

Основним завданням другого етапу дослідження було виявлення кореляційного зв'язку між схильністю студентів до різних

видів віктимної поведінки та обраними ними копінг-стратегіями. З цією метою застосовувався коефіцієнт рангової кореляції r_s Спірмена з поправкою на однакові ранги.

Оцінити, наскільки ефективними щодо виникаючих труднощів копінг-стратегіями користуються студенти, ми змогли за допомогою методики діагностики копінг-механізмів Е. Хейма.

Для аналізу ми взяли лише найчастіше обрані нашими респондентами види схильності до віктимної поведінки, а саме: самопошкоджуючої (66,5 %); агресивної (58,5 %) і некритичної (45 %). Узагальнюючи результати кореляційного аналізу типів віктимної поведінки і копінг-стратегій у двох виділених нами групах, ми отримали такі результати.

У першій групі респондентів (з високими показниками схильності до віктимної поведінки) значущі позитивні кореляційні зв'язки нами були встановлені між:

– агресивною віктимною поведінкою і неадаптивним поведінковим ($r_s = 0,48$) та емоційним копінгом ($r_s = 0,33$): коли у поведінці особистості спостерігається активне уникнення, пасивність, відмова від розв'язання проблем, невміння впоратися зі своїми емоціями, надмірне їх придушення або, навпаки, імпульсивність, нестриманість, розрядка негативних емоцій, почуттів, думок на більш слабкому та доступному об'єкті – це призводить до більш агресивної та антисоціальної її поведінки, що, у свою чергу, здатне спровокувати відповідну агресію в оточуючих;

– самопошкоджуючою віктимною поведінкою і неадаптивним емоційним копінгом ($r_s = 0,27$): стан безнадійності, наявність невирішених внутрішніх конфліктів, невдоволення собою та іншими, самокопання, надмірне завищення вимог до себе, придушення емоцій, жертвовність, схильність до поступливості призводить до ще більшого ігнорування з боку оточуючих, і в підсумку актуалізації почуття провини, самобичування, самоушкодження, самоприниження;

– некритичною віктимною поведінкою і неадаптивним когнітивним ($r_s = 0,38$) і поведінковим копінгом ($r_s = 0,44$): умисна недооцінка неприємностей, відмова від подолання труднощів, необачність, легковажність, ігнорування потенційно тривожної інформації, відстороненість від реальних подій та ситуацій, небажання діяти в напрямку вирішення та подолання проблем часто призводять до віктимогенних ситуацій некритичного характеру.

У другій групі досліджуваних (з показниками схильності до віктимної поведінки в межах норми) значущі позитивні кореляційні зв'язки були встановлені між:

– агресивною віктимною поведінкою і адаптивним поведінковим ($r_s = 0,28$) та емоційним копінгом ($r_s = 0,36$): якщо людина при вирішенні виникаючих життєвих труднощів керується, насамперед, співпрацею з більш досвідченими і компетентними людьми, підтримкою найближчого соціального оточення, оптимізмом, упевненістю в наявності виходу з будь-якої, навіть найскладнішої ситуації; схильністю до імпульсивних реакцій, провокуюча стосовно нього агресивна та антисоціальна поведінка буде зведена до мінімуму;

– самопошкоджуючою віктимною поведінкою і адаптивним когнітивним копінгом ($r_s = 0,29$): аналіз виникаючих труднощів, самовладання, висока самооцінка та самоконтроль, вміння справлятися навіть з найскладнішими ситуаціями, протест по відношенню до труднощів, все це веде до тверезої оцінки ситуації, вміння обирати завдання «у силу», тим самим відкидаючи можливість самобичування, самоприниження, актуалізації почуття провини, іноді, може призводити до пасивності особистості, підвищеної тривожності, недовірливості;

– некритичною віктимною поведінкою і адаптивним когнітивним ($r_s = 0,41$) та поведінковим копінгом ($r_s = 0,39$): проблемний аналіз, встановлення власної цінності, самовладання, самоконтроль, настановлення на співпрацю, кооперацію, альтруїзм, призводять до розвитку таких якостей особистості, як обачність, вміння правильно оцінювати життєві ситуації, соціальну активність та інше, що є запорукою своєї безпечної поведінки.

Отже, можна констатувати, що студенти, схильні до проявів агресивної, самопошкоджуючої та некритичної віктимної поведінки, для вирішення своїх життєвих труднощів обирають неадаптивні варіанти копінг-стратегій, що призводить до соціальної дезадаптації особистості, до появи психосоматичних реакцій, зниження активності у професійній та особистісній сферах, неадекватної оцінки кризових ситуацій, збільшення кількості конфліктних, стресових та віктимогенних ситуацій, що, в свою чергу, негативно впливає на процес їх соціалізації та подальшої життєвої та професійної адаптації.

Тому припускаємо, що ми можемо навчити молоду людину застосовувати при вирішенні життєвих труднощів конструктивні (адаптивні) копінг-стратегії, й тим самим знизити ризик віктимізації за рахунок нівелювання стану психологічного дискомфорту, соціальної фрустрації, викликаних різними стресовими факторами. На наш погляд, цього можна досягти, впливаючи за допомогою корекційної роботи на такі індивідуально-психоло-

гічні характеристики особистості як тривожність, агресивність, фрустрація; неадекватна самооцінка, мотивація, емоційно-вольова сфера тощо.

Висновки. Дані нашого емпіричного дослідження, свідчать про те, що майже 2/3 представників студентської молоді схильні до віктимної поведінки. При цьому, при вирішенні життєвих завдань вони користуються неадаптивними моделями копінга, що, у свою чергу, підсилює прояв таких негативних рис особистості, як агресивність, зухвалість, тривожність, невпевненість у собі, фрустрація, нерішучість, і призводить до збільшення віктимогенних ситуацій.

Ці негативні явища та відсутність у системі навчально-виховної роботи заходів, спрямованих на їх профілактику та корекцію, ускладнюють гармонійний розвиток особистості студентів та їх професійне становлення, створюють проблеми, як для самої особистості, так і для її оточення, можуть призвести до невротичних розладів, реалізованої віктимності, низької продуктивності професійної діяльності та невдоволення нею. Але ж перед вищою школою стоїть завдання не тільки професійного становлення молодих фахівців, а й створення сприятливих умов для максимального розкриття їх внутрішнього потенціалу, становлення їх як зрілих, готових до подолання життєвих труднощів особистостей.

На наш погляд, допомогти в подоланні цих труднощів може впровадження в навчально-виховний процес системи тренінгових занять, завданням яких буде своєчасне навчання широкому спектру адаптивних когнітивних, емоційних і поведінкових копінг-стратегій; інформування студентів про віктимну поведінку і її види. Це, у свою чергу, сприятиме кращій соціальній адаптації особистості, дозволить зняти або пом'якшити конфліктні і стресові ситуації, що виникають в процесі навчання і подальшої професійної діяльності, допоможе підвищити стресостійкість і життєстійкість майбутнього фахівця, знизити схильність до віктимної поведінки, розвитку екологічної поведінки в цілому, профілактиці провокуючої і злочинної поведінки зокрема.

Список використаних джерел

1. Ашанина Е.Н. Психология копинг-поведения сотрудников Государственной противопожарной службы МЧС России: концепция, модель, технологии. – дис. ... докт. психол. наук / Е.Н. Ашанина. – СПб.: С.-Петербур. гос. ун-т ГПС МЧС России, 2011. – 340 с.
2. Бовть О.Б. Эмпирическое изучение личностных детерминант агрессивного виктимного поведения подростков /

- О.Б. Бовть // Особистість у просторі культури: Матеріали V Севастопольського Міжнародного науково-практичного симпозиуму, 27 червня 2013 р. / За ред. Г.О. Балла, О.Б. Бовть, В.О. Медінцева. – Севастополь: Рібест, 2013. – С. 33-36.
3. Исаева Е.Р. Копинг-поведение и психологическая защита личности в условиях здоровья и болезни / Е.Р. Исаева. – СПб.: Издательство СПбГМУ, 2009. – 136 с.
 4. Крюкова Т.Л. Психология совладающего поведения в разные периоды жизни / Т.Л. Крюкова. – Кострома : КГУ им. Н.А. Некрасова, 2010. – 294 с.
 5. Малкина-Пых И.Г. Психология поведения жертвы / И.Г. Малкина-Пых. – М.: Эксмо, 2006. – 1008 с.
 6. Одинцова М.А. Субъективные и объективные факторы виктимизации россиян и белорусов / М.А. Одинцова // Психологические исследования. – 2012. – № 1(21). – С. 5-7.
 7. Folkman S., Lazarus R.S. Coping and Emotion // Stress and Coping: an anthology. – N.Y.: Columbia University Press, 1991. – P.207-227.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Ashanina E.N. Psihologija koping-povedenija sotrudnikov Gosudarstvennoj protivopozharnoj sluzhby MChS Rossii: koncepcija, model', tehnologii. – dis. ... dokt. psihol. nauk / E.N. Ashanina. – SPb.: S.-Peterb. gos. un-t GPS MChS Rossii, 2011. – 340 s.
2. Bovt' O.B. Jempiricheskoe izuchenie lichnostnyh determinant agressivnogo viktinnogo povedenija podrostkov / O.B. Bovt' // Osobistist' u prostori kul'turi: Materiali V Sevastopol's'kogo Mizhnarodnogo naukovopraktichnogo simpoziumu, 27 chervnja 2013 r. / Za red. G.O. Balla, O.B. Bovt', V.O. Medinceva. – Sevastopol': Ribest, 2013. – S. 33-36.
3. Isaeva E.R. Koping-povedenie i psihologicheskaja zashhita lichnosti v uslovijah zdorov'ja i bolezni / E.R. Isaeva. – SPb.: Izdatel'stvo SPbGMU, 2009. – 136 с.
4. Krjukova T.L. Psihologija sovladajushhego povedenija v raznye periody zhizni / T.L. Krjukova. – Kostroma : KGU im. N.A. Nekrasova, 2010. – 294 s.
5. Malkina-Pyh I.G. Psihologija povedenija zhertvy / I.G. Malkina-Pyh. – М.: Jeksmo, 2006. – 1008 s.
6. Odincova M.A. Sub#ektivnye i ob#ektivnye faktory viktimizacii rossijan i belorusov / M.A. Odincova // Psihologicheskie issledovanija. – 2012. – № 1(21). – S. 5-7.

7. Folkman S., Lazarus R.S. Coping and Emotion // Stress and Coping: an anthology. – N.Y.: Columbia University Press, 1991. – P.207-227.

N.V. Tarasenko. Coping as a psychological source of youth de-victimization. The necessity to study the problem of population victimization, in particular of the student youth, in the contemporary stage of our social life is grounded in the article. Teaching and training adaptive coping-strategies is offered as a means of the student youth victim behaviour prophylaxis.

The results of theoretical analyzing the problem of coping behaviour are presented. Different approaches to study the conditions and factors of victim behaviour development in the age of youth are considered. The degree of scientific sufficiency of studying the youth victimization problem in Home and Foreign psychological, criminological, sociological, and other inter-disciplinary studies is analyzed. Recommendations as for the directions and means of victim behaviour prophylaxis and preventing the victimization of the age and social group of people under study are introduced. The emphasis in the sphere of prophylaxis activity is put on forming adaptive coping-strategies in students' behaviour; the use of the strategies will allow sufficient decreasing the risk of victimization among the representatives of the corresponding category of population.

The results of the conducted empirical research served the ground to conclude the following. Teaching and training adapting variants of coping behaviour allows the following: sufficient decreasing the risk of victimization at the expense of leveling the state of psychological discomfort and social frustration which are stipulated by different stressing factors; activating the need of the youth in self-actualization; increasing their ability to social adaptation. This, in its turn, will positively influence the process of the further youth socialization and optimize forming a mature, socially adoptive, and competitive personality whose properties are the qualities as the following: responsibility, activity, initiative, independency, the ability to empathy, etc.

The perspectives of further scientific research in studying the problem of preventing student youth behavioral victimization and working out the variants of adaptive coping-strategies are outlined.

Key words: victim behaviour, victimization, de-victimization, student youth, the factors of youth victimization, the prophylaxis of victim behaviour, coping, coping-strategies, coping behaviour.

Отримано: 17.07.2014 р.